

ВЯЧЕСЛАВ ШТЫРОВ: ПОРТРЕТ СОВРЕМЕННОГО

ли назначены молодые ИТР, то за год сдавались в эксплуатацию два дома и еще один стоял готовый в монтаже, использует их руководитель Анатолий Рубов. Вскоре отличного специалиста назначили заместителем главного инженера по монтажным работам, ему не было еще тридцати лет. А строительство Удачненского ГОКа входило в тройку самых крупных строек республики по объему и масштабу. Затем его назначают первым заместителем начальника Управления строительства «Вилпойгэстрот».

Ну, а дальше его ждали взлеты на более высокие ступени республиканского уровня. В 1986 г. ему предложили перейти в аппарат обкома КПСС в качестве заместителя заведующего отделом строительства. В 1988 г. решением бюро обкома партии Вячеслав Анатольевич был рекомендован в Академию общественных наук при ЦК КПСС и успешно сдал экзамены, стал аспирантом самого престижного учебного заведения. В 1991 году окончил с отличием учебу и защитил кандидатскую диссертацию.

Так ковались кадры в советское время... Но наступали уже другие времена... В стране происходили радикальные политические изменения. Все стремительно менялось, могучее государство СССР разрушалось... И в такое сложное переходное время Штыров был назначен министром строительства, затем в 1992 году был избран вице-президентом и одновременно возглавил Правительство республики.

ВОСХОЖДЕНИЕ НА АЛМАЗНЫЙ ОЛИМП...

25 июля 1992 года в Якутске состоялось учредительное собрание акционерной компании «Алмазы России - Саха». Председателем учредительного собрания был избран вице-президент РС(Я) В.А. Штыров. Постановление об этом на голосование предложено учредить компанию было принято единогласно. 13 августа 1992 года администрацией Мирнинского района был зарегистрирован устав акционерной компании «Алмазы России - Саха». Компания получила монопольное право на реализацию сырых алмазов. Здесь надо особо отметить - слово «интерьер», так как до этого Якутия не имела права распоряжаться своим богатством - алмазами. 31 декабря 1992 года производственно-научное объединение «Якуталмаз» прекратило свою деятельность, передав свои обязанности акционерной компании «Алмазы России - Саха» как своему правопреемнику и с первого января 1993 года в истории алмазодобывающей промышленности начался новый этап. Первым президентом АК «Алмазы России - Саха» был Валерий Рудакон, в 1993 году был избран Андрей Кириллин. Но созданное детище стояло на ногах неустойчиво.

10 августа 1995 года новым президентом компании «АЛРОСА» (АК) стал Вячеслав Анатольевич Штыров. В первые годы своего существования компания прошла через сложные испытания, получившая в прессе название «алмазная война». Критика компании шла сразу по нескольким направлениям. И тут уместно привести слова Владимира Пискунова, одного из авторитетных руководителей, «алмазного генерала» того времени: «Вячеслав Анатольевич внес огромную лепту в совершенствование структуры компании, поскольку сам специалист в области управления. В результате мы довольно быстро прошли организационные этапы и вскоре стали той структурой, которая в дальнейшем смогла выстоять перед многими напастями».

10 ноября 1999 года Президент АК «АЛРОСА» Вячеслав Штыров объявил лауреатом первой Премии имени Петра Великого в номинации «За выдающийся вклад в экономику России». В годы управления компанией «АЛРОСА» стала всемирно известной компанией, сумела выйти на международный уровень.

Я ТВОЙ СЫН, ЯКУТИЯ...

В январе 2002 года В.А. Штыров был избран Президентом Республики Саха (Яку-

тия).

М.Е. Николаев вспоминал: «В столь судьбоносный период жизни РС(Я) на политическую сцену из народных глубин вышли прекрасные кадры организаторов, политиков, представителей делового мира, представителей творческой, инженерно-технической, научной и иной интеллигенции. Многие из них уверенно вошли в высший эшелон власти, крупного бизнеса, заняли лидирующие позиции в общественных движениях. Среди них выделялись соратники Вячеслава Штырова, уроженец Якутии, способный и растущий организатор, и политический деятель Вячеслав Анатольевич Штыров...»

23 ноября 2006 года Президент РФ Владимир Путин представил кандидатуру Вячеслава Анатольевича Штырова для назначения его полномочиями Президента РС(Я) в республиканский парламент, а 7 декабря Ил Тумэн, руководствуясь Конституцией РС(Я) впервые в истории принял постановление о наделении В.А. Штырова полномочиями высшего должностного лица субъекта РФ.

27 января 2007 года в здании Театра и оперы и балета им. Д.К. Сивцева - Суоруна Омоллона состоялась государственная церемония вступления Вячеслава Штырова в должность Президента РС(Я). В своей программной речи В. Штыров проанализировал прошедшее пятилетие и поставил новые задачи, обещал интересную работу на благо республики: «Я приложу все усилия, чтобы Якутия стала флагманом развития Дальнего Востока, оставаясь территорией межнационального мира и согласия». И он сдержал свое слово.

Вот что пишет его соратник, второй вице-президент Евгения Михайлова в своем воспоминании того периода времени: «По историческому сроку Вячеслав Штыров подошел к экономическим программам - Схемой размещения производственных сил, транспорта и энергетики республики до 2010 года. Этот программный документ, в котором определены долгосрочные направления развития республики на основе имеющихся трудовых, природных и производственных ресурсов, был одобрен Правительством РФ в феврале 2007 года... На мою долю выпало счастье совместной работы с Михаилом Ефимовичем Николаевым и Вячеславом Анатольевичем Штыровым. Каждый из них на своем посту, в свой исторический срок, совершил то, за что многие попросту не верили. Вообще преемственность в руководстве в наши сложные времена встречается не часто. Но, к счастью, в нашем случае, преемственность стала дополнительной ресурсом, той непреходящей ценностью, на которой во многом основаны и стабильность, и динамика развития».

ДЕВИЗ ШТЫРОВА: «МЕНЬШЕ СЛОВ БОЛЬШЕ ДЕЛА...»

Вячеслав Штыров любил повторять, что экономическое развитие не цель, а средство создания условий для полноценной материальной и духовной жизни человека, человек дороже алмазов. Его усилия не прошли даром, за восемь лет деятельности по главе республикой средняя продолжительность жизни якутян увеличилась на 3,5 года и составила 67 лет. За эти годы суммарно кропотливый труд множества людей под руководством В.Штырова. А масштабное строительство жилых кварталов в городах и поселках для селян, школ и больниц, спортивных залов и учреждений культуры, объектов промышленности и сельского хозяйства - все это является живым свидетельством его отношения к людям.

Я никогда не забуду слов Вячеслава Анатольевича, сказанных нам всем: «Наполи души устремлены вместе в будущее. Наполи сердца бьются в унисон. И это для меня главное. Это значит, что мы сможем справиться со всеми задачами», - вспоминает Евгения Исаева. И далее: «Идея возмещения якутского героического эпоса «Олонхо», который признан ЮНЕСКО шедевром мирового культурного наследия че-

ловечества, принадлежит В. Штырову. Равно, как и идея создания Севера - Восточного федерального университета на базе Якутского государственного университета им. М.К. Аммосова, чтобы появилась новая прочная основа и возможность для успешного развития молодежи, а значит всей республики».

Будут стоять храмы и памятники великим сынам якутского народа - Платону Ойуновскому, Алексею Кулаковскому, Максиму Аммосову, памятники Петру Бекетову, Семёну Дежневу и Святителю Иннокентию. Мы будем ходить в Национальный художественный музей созерцать картины, читать 126 - ти томовое собрание сочинений якутских классиков и народных писателей в реставрированном здании Национальной библиотеки, издание которых началось во время руководства В. Штырова, дети учиться в современных школах, по дорогам и мостам проезжать машины, а кому хочется - те смогут проехать на поезде до Москвы и его окрестностей. И будет продолжаться строительство ВСТО и осваиваться месторождения газа, нефти, драгметаллов, которые будут служить для улучшения жизни якутян. Все это было заложено в Схеме экономического и стратегического развития...

А сельчане исполняют добрым словом заслугу В. Штырова то, что ему удалось впервые включить в национальный проект РФ «Развитие АПК» исконно якутское занятие - коневодство в перечень традиционных национальных отраслей народов Севера: оленеводство и коневодство. Он обратился с просьбой Владимиру Путину обратиться на это внимание во время его визита в Якутию в 2007 году и был услышан, и поддержан.

В июне 2010 года Вячеслав Анатольевич, как и первый президент РС(Я) М.Николаев сложил свои полномочия. В своем выступлении на ХУ111 пленарном заседании Госсовета (Ил Тумэн) РС(Я) Председатель Правительства РС(Я) Егор Борисов сказал: «Вячеслав Анатольевич вписал свое имя в историю республики как выдающийся создатель и реформатор, добившийся значимых преобразований в экономике, промышленности, социальной сфере, сумев провести республику через многие испытания, включая мировой финансовый кризис. Он передает эстафету следующему руководителю не в момент буре и потрясений, а пору стабильного поступательного развития. Хотел бы поблагодарить Вячеслава Анатольевича Штырова за ту огромную работу, которую он проделал за последние 20 лет в РС(Я) именно на уровне руководства республикой. Я благодарен своей судьбе за то, что она свела меня с Вячеславом Анатольевичем».

Так что, где родился маленький Слава, там и приоткрылся. На своей родной земле Якутии стал уважаемым человеком Вячеславом Анатольевичем Штыровым, земляки томпоныи говорят: «по счастливой случайности он родился на нашей земле, в Хандыге, и мы гордимся им». Как говорит народный художник СССР Афанасий Осипов: «Я полагаю, что Вячеслав Анатольевич Штыров - руководитель, сумевший завоевать доверие не только политической, чиновничьей элиты, но и простого народа. Его верность данному слову, простота, доступность помыслов кандидата, кто с ним общался. Кроме того, он - интеллигент, человек с широким кругозором, с которым можно говорить об искусстве, истории». Складывается, что так можно сказать не обо всех руководителях.

Вячеслав Штыров не покинул Родину, продолжает служить ей уже в стенах Федерального Собрания РФ.

Маргарита ВИНУКОВА

ГДЕ РОДИЛСЯ СЛАВА?

Так случилось, наверное, звезды, что в глухом северном якутском поселке Хандыга, где проходила трасса ГУЛАГа Дальстроя, в условиях полного бездорожья, в майские вестники бездорожья, в канун распутицы 23 мая 1953 года у отважной геологоразведчицы родится маленький сын, которому дадут звучное имя «Слава» - славный мальчик.

Жизнь покажет и оправдает данное ему имя - действительно родился славный мальчик во всех отношениях. В этом поселке от рождения он прожил всего два месяца, что определило его дальнейшую судьбу, связанную с Родиной, с родным краем. Его пупок отпал в этом поселке, по якутски это звучит так: «кыһаа тустуһа сирэ», значит его Родина - Якутия. Едва ему исполнилось два месяца, с Камчаткой за семьей приехал отец, морской офицер, тогда только начинавший службу на Тихоокеанском флоте, в будущем контр-адмирал. Да, замечательные и отважные, храбрые и мужественные были родители, геолог и морской офицер! Какие гены, спаяние мы сейчас, а тогда молодые родители не думали об этом, просто тихо радовались маленькому крохе...

А он рос удалю от родных мест, но не забывал свои корни и всегда не стеснялся, писал в своих анкетах, что он родился в п. Хандыга, что в Якутии. И когда, он, выпускник Дальневосточного политехнического института с дипломом инженера - строителя был распределен в поселок алмазников Удачный, его мама Пина Ивановна сказала: «Ну что ж, Якутия твоя, ты же родился там...»

Так он в 1975 году вернулся на свою историческую Родину... И было ему всего 22 года...

ОТ ПРОРАБА ДО ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА...

Новоспеченного инженера направили мастером на третий участок, ведущий строительство нового города. Вот что пишет Л. Ельчишкова в книге «У самого Полярного»:

- Общительный, толковый, обязательный, он сразу «вписался» в коллектив основного участка строительства. Обычно суровые на оценку инженерно-технических работников (ИТР) звантационки на вопрос: «Ну, как там новый мастер?» - отвечали: «Трамплин специалист, не зря штаны в институте пропирал, умеет микать в любую проблему, а главное - не боится принимать решения, и умеет брать ответственность на себя». Это была Всесоюзная ударная комсомольская стройка, со всей страны откликнулись на призыв молодые комсомольцы, но не все выдерживали суровые условия, неустроенность быта и уезжали обратно, откуда приехали, поэтому были высокие текучесть кадров. Но не всех отпугивали трудности и многие навсегда связали свою судьбу с алмазодобывающей отраслью, среди них был Вячеслав Штыров.

Время шло, и молодой мастер, прораб шаг за шагом практически осваивал тонкости строительства в условиях жесточайших объектов промышленности и энергетике Западной Якутии. Вникал во все детали и вскоре был назначен начальником третьего монтажного участка. Дела пошли ускоренными темпами, когда он начинал, то один дом строился в течение пятидесяти лет, а теперь, по скорости строительства, дом строился за несколько месяцев.

КООПЕРАЦИЯ САЙДАР САБАХТАРА

-Россия Президентэ В. В. Путин быыбар кинигиттэн 500 итэрэллэх кинигтин кытары билсэр, кинилэри үлэтигэр туһанар. Сылала-сорука - ити дьон нөүгү быыбардааччылары, регионнар дьоннорун сэргэлэрин кытары сибээһин тутуу, үлэлииритигэр көмө, тирэх оностуу. Уруусу өтүтүр манньк тэриллии суора Саха сириттэн республика кырдыастарын Сэбиэтин председателэ Вудимир Дьмитриевич Слепцов, "Праздник жизни" общественной фонда салайааччыта Елена Николаевна Атласова бусуотан үһүөбүт.

2012 снл бтүүтэ ахсын-
пыта Москвада, 2013 снлта
олуныута Москвада, кулун
тутарга Ростовка
көрсүхүүлэр буоллулар
Көрсүхүүтэ Правительство
билэрттэра, министиэристи-
балар, тустаах салаалар са-
лайааччылар снлдыһал-
лар. Туруоруллар, кэксэтил-
лэр боптуруостарга тустаах
министиэристибэртэн, араас
көмитиэртэртэн, хамыһый-
лартан албөх эппилтээх са-
лайааччылар баар буолаллар.
Көрсүхүү, үтэс курдук, иккис
күн ыһтылар. Бастакы күн
Президени кытары муһыах-
ха көрүллэр боптуруостарга
тус-туһунан анал түмсүүлэр,
суббалаһиллар, чогуулааһын-
нар ыһтылаллар. Бырайыан
балэмизэнэн боптуруоһу туру-
орар кииһ талыһлар. Прези-
дени кытары буолар
көрсүхүүтэ ити балэмизэммит
кии боптуруоһу туруорар.

Мин тѳа хаѳаайыстыба-
тыгар анализаа боѳуруоста-
ры кѳрүгѳ кыттабын. Россия
тыатын хаѳаайыстыбатын
министирѳ Н. В. Федорова
тѳс саайтыгар этилѳрбин,
боѳуруостарбын кылѳрби-
м. Ити кулун тутар 20-21
күннѳргѳ Россия коопера-
тордарын бастакы съѳиѳгѳр
учуѳттаммыта.

Этиилэрим кооперация сайдытыгар туһааннаахтар. Аан дойду таһымытар кооперациялаһан үлэлэхин улаханньык сайдыына. Россияга сана сараланан эрэр. Дойду-дойду араас климатическай усулуобуйалаах, сирдээх-уоттаах. Тьатын хаһаайыстыбатын да сайдыыта тустуһунан. Саха сирэ, чуолаан Турапчы улууһа кооперациялаһан үлэлэхингнэ балайда уоспутурда. Итиннэхэ эрдэ бааһынай, чааһынай хаһаайыстыбаларынан барбытыт, кооперациянан үлэлэхин сулун таба тайаампылыт тирэх буолла. Россия ВТО-га биэттик киирдэ. Нэһилиизиннэ үтүнэн, этиинэн аһыыр аһа араас санитарнай нуормалар-

"Чурапчы" кооператив үчүгэй үлэтинэн-хамнаһынан улууска эрэ буолбакка, республикада, Россияда тийиэ биллэр. Бииги бу бастың тэрилтэбитинэн киэн туттуохпутун туттабыт. Кооператив бырабыллыанньатын председатели, кооператив дириэктэрэ Андрей Тимофеевич Ноговицын Россия Президенин Владимир Владимирович Путин итэҕэллээх кинита Президени быыбардааһынга итэҕэллээх дьонноруттан сүүмэрдээн, В. В. Путин быыбар да кэннигээн кинилэри кытары үлэлэһэр, сибээһи тутуһар. Андрей Тимофеевич Россия Президенини аасыт кыһын үс төгүл көрсүһүтэ сырытта, үлэ-хамнас, чуолгаан производствонь сайыннарыыга аналлаах муһнахтарга кыттылыһы ылла. Кини итиннэ туох боһуруостар турбуттарың, кооператив үлэтин-хамнаһың кытары биллһиннэрэр.

га, ирдэбилгэ элбиэтээр элэх ирдэбилгэ буолла. Онон тутуулар үүт, эт стандартка элбиэтээр буолуохтаах, ирдэнэр техническэй регламент тутуулуохтаах. Ол эрээри биллгин дарааһы аһыыр ас хаачыстыбатын, онгоһулуутун өтгүнэн итинэн ситэ элбиэт-тэбэһит. Итинни түспарыһа күүстээх техническэй уларыһыы наада. Аһыыр аһыыраас ууһан (чистая вода), онгоһулуохтаах, үүтү хаһааннаһа охладитель, дойка, о. д. а. тутуулуохтаахтар. Аһы таһар тизхикигэ ирдэбилгэ элбиэтээр буолуохтаах. Эрде ыһыммыт оборудованиеларбыт, тизхикиэлэрбит эргэрдилэр. Кыамталара тизэбэт буолла. Биллгин сырые онтороччулартан саҕалаан техникескэй уларыһылары киллэриэхпитин, саганы булуһуохпутун наада.

Кооперациялаһыны таһымнарын аһытарга эти киһилэрин. Ол аата нэһилиэк, улуус, Саха сирин, Россия таһымнарын. Холобур, билин улууспутугар сыры баар буолла. Нэһилиэк-тэргэ үүт, эт бэлэмнэрин ситистибит. Кооперациялаһан үлэһэлэһини саҥалаатылар. Ити кооперация бастагы таһыма. Иккис таһыма сыры-ну улуус киһинигэр киһилэрин переработкалаһын. Итини "Чурапчы" кооператив иһил-ир-саҥалыр. Ити кооперация улуустаагы таһыма. Чурапчы, Таатта, Уус-Алдан, о.д.а. 11 улууска переработка баар. Аны переработкалаһыт аһы-үлү Саха сирин үрдүнэн, чуолаан куораттарга баатары, аһылаһын со-ругун республикатаагы (Саха сиринээри) кооперация быһаарыахтаах. Холобур, билин Дьукускайга "Саха-г-продукт" кооператив рес-публика үрдүнэн үлэлиир. Ити кооперация үһүс таһыма. Аны Россия наадыйар боро-дууксуйатын сакаастан быһахтаах. Ити кооперация төрдүс таһыма. Куоракка аһы-үлү үчүгэйдик хаһа-нар баалаах, тарҕатар тиэхи-ниэлээх кооперативтар на-адалар. Итилэр бары бэйэ-бэйэлэрин кытары ыкса сиб-бэстээхтик үлэлиэхтээхтэр, кэмалесүһөхтээхтэр. Оч-кудуна наадыйы (спрос) баар буоллаһына, сайдыыла бары-аа. Итинник таһымнардаах кооперациялаһыны тэрий-иэ программа бэлэмнэн, Президенти кытары көрсүһүүтэ киһилэриэхтээ-хт. Билин 10 регион араас төрүтүгэр сайдыыга про-грамма оҥорон бэлэмнэбит-тэр. Программалар бэйэрэн-эхтэринэ, бэйэргэнэхтэринэ булэһин өттүтөр кэмалэ-х

буолуо эгэ.

Эхнийг курдук, тэтгэмээ-
хтэй сайдъяга техниктэсэй
уларыйны наада. Дьон-сэргэ
ирдэбилэ улаатта. Вилигин,
холобур, 1 кг пакеттаах үгү
ылары ыарыраталлар. Сын-
натан буолбатах, тута иһэргэ,
туттарга албэтин иһин Кыра
пакеттаах (500, 300 гр) үгү на-
ада, оччоро сиблэхэйтэн си-
блэхэин ылан тутгуох этилэр.
Ыраас уу тутгуллара ирдэ-
бил буолла. Дьон иһэригэр да
наадылар. Ыраас ууну
онгорор комбинаат наада, 20 кг,
10 кг, 5 кг, 1 кг анал иһиттээх
(быттылсалаах) буолуохтаах.

Кулун тутар 28 күнүгөр Ростов-на-Дону куоракка народнай фронт конференцията буолла. "Социальной кырдыактаах буолууну тутуу" диэн Итиннэ В. В. Путин 200 итэрэллээх кийитин ийдээ сырылта. Саха сиригэр А. Н. Атласова уонна мун кыттыыны ыһлыбыт. Бастагы күнүгүрүк остуол буолла. Болпуруостарынан 4 бөлөххө араарыыллыыт. Производствота сыһыаннаахтар-производственный холбоһуктар, тэрилтэлэр, профсоюзтар, предпринимателлэр, о. д. а. бааллар. Барыта 60-ча киһи сырылта. "Россия тирэрэ" общественной хамсааһын салайааччыта Александр Бречалов салайан ыһта. Кэпсэтии икки хайысханан турда. Предпринимателлэртэн социальной страховкалааһыны тутуу кээмэйэ аһары улаатан 37 тыһ солк. тийиһитигэ сорохтор уурайталаабытара. Итин урукку таһыммгар 17 тыһ солк. түһэргэ кэпсэтиини буолла, бырайыак бэлэмизмитэ Итиннэ кыра, саҥа саралыр предпринимателлэр усулуостарын кыччатыаха сеп диэн этии киллэриллэбиэ. Иккөөһүн, хамнас алын кээмэйэ тийиһин олоруу (прожиточный минимум) кээмэйэттэн кыратынан тэнниэр туһунан болпуруос көрүлүбүтэ Герой урдук аатын иһэригэ "Россия Геройа" диэни таһынан "Үлэ Геройа" диэн араарарга этии киллэриллэн Президент анал укааһа тахсыбыта.

Россияда политической хамсааһыннар кууска бараллар. Бэс ыйын 11-12 күннэригэр народный фронт съези буолуо. Президент В. В. Путин итинэ кыттыа. Мин юни интернационал кыһыга буолан турар мунньахтарга көрсүһүүлэргэ сылдьан, дүүллэхэр бопуруостары ырыттан хайа эмэ өтүгүнэн ити политикага кыттыспыппыттан үөрэбин, кээн туттабын. Вайэм "Биир ньыгыл Россия" политической партия чилиэнэ буоларбынан бу пар-

тия ыытар политикатыгар кыгыйдабын, олоххо килтэр-сэбин. Быйбар инчэ праймериз ыытыллыбыта үчүтүй Кандидаттар чоттууланарлар, улуус бэйтин дьоннорун килтэрэр кыахтаа. Аастыт Россия Президиини талыы быйбарытар бигири улуус В. В. Путин ийин 80-тан тахса бырыһыаны биэрбиһит. Ийини Президент интернексэ Саха Республикатын Президентэ Е. А. Борисов төрөбүт дойдута элбэх бырыһыаны биэрэр диин сэгээрбитэ. Буолаары турар дааны быйбардарга хайдыспаллаа бир санаанан куоластыахтара диин эрэнэбин.

Бийыл биһити улууска буолар улахан дыһалларга-Боотурускай улуус төрүттэмэһиэ 375 сылыгар уонна "Манчаары оонньууларыгар" тэриитэбит күүскэ бөлөһүнэр. Улэлиир территориябыт 5 эргэ объектын көтүрэн ыраастата сылдьабыт. Оһууларыын буорунаан куттаран планировкалатыахпыт. Мас, сибээһи олордуюхпут. Уһаа, кластер территориятыгар ыраас ууну оһорор, кутар комбинат тутуулан бүттэ. Ыам ыйын 30 күнүгэр үөрүүлээхтик аһыллыы дыһала буолуоҕа. Итиннэ анал үөрөхтээх 4 киһи үлэһиэ. Дьокуускайдаагы "Ыраас уу" тэриитэ генеральной дириэктэрэ Егор Макаровтыын дустаардыан ити комбинатка үлэлиир туһар оборудованиелар курдугу Америкаттан аһалан туруордубут. 20 литрдээх быгыылкага кутар гална монтажтаһыа. Бастагы партия "Санэпиднадорунан" бэрэбизирэлиинэ көрдөбүлгэ эпипэрттиирэ быһаарыллына. Ырааһыныыктар кэмнэригэр күннэ 80 тонна ыраас уунан хааччыйаахпыт. Сага 3 КаМАЗ, 2 уу таһар массыыналары, 1 фекалканы атыыластыбыт, бу күннэргэ кэлиэхтэрэ.

Ууну таһыыга схема, график оморгоохпут. Оро тэрийтэлэрэ-ууулааннар, оркуулар илсими тонна сабардамнаах емкостары ыһылар. Чааһындарга 20 литрдэх уу бастагы сыаната 490 солк буолуора (390 солк быһыылката, 100 солк уута. Онтон кэлин өттүгэр кураанах быттыылканы атастаһан уутун эрэ төлүөхтэрэ. Вырааһыннык кэнигитан дыһэр тиердэргэ такси сулууспатын кытары дуогабардаһахпыт.

Общественная аялыг
комбината хаачьбыи сага
керуунэрин киллэригэ
Итгнэ сага таас халбаны
онгор сых тутулуна. Обо-
рудованиета мжитатных-
таах. Сороо калла, ордуа бу

сүнийгээ калифэ. Анал
пластмасс хаалах (уушконка-
лаах) комплекснай эбиэт на-
бора онгохулуога Итиннэ би-
илкэ, ньуоска, салфетка, зу-
бчистка баар буолуога.
Аһылыгар эт, сүөгэй, 15 гр
арыы, 15 гр барыаһыа,
ыһаһыа убаһа этэ, оуурсу
помидор кыһырыллыа. Хол-
буу 300 гр ыраас уу, эбэтэр
морс, кымыс барыллыа.
Итиннэ барытыгар калыкыли-
ция онгохулан сыманата
бодһаарыллыа. Бу респуб-
ликага сага садалаһыа буол-
лар. Бүрдүк астан онгохуктар-
бытын сайыннарыахпыт.

Бийнхлэ кураан сайн буюу лара билингз. Окко кириинни тээтэнгизбөккэ эрдэ садалахха наадд. Тээхиинкии эрдэгтэн ороогүйнууххэ, уматыгын хааччылнахха. Кураан бий- ултынан эрэ бүшгэтэ буулду. Улуу сир огоргуутугар, ийнхыи кигэттигэ болромго- тун ууруохтаах. Маанаха улуус дьабалтата күүскэ ил- сар былааннаага хэрехсбил- лээх. Садалаһынар бааллар. Кооператив ийинэн МТС функцията бөрилэн итинхэ үлэлэниэхтээхинтэ. Хорутан, иһан, хомуйан бизэрэгэ дуо- габардаһан үлэлэихтэ. 8 мол тахса суумалаах кредит алы- лыбыт. Онон 3 Т-150 тыраах- тар атылаастыбыт. Аппл соһор тээхиинкелэр наады- лар. Инвестициянай бээрый- лаакса куолкурууса 9 мол 800 солх киллэрэн кылта сылды- быт.

Үүт яахыг, туттарыг бийлж мөлтөх. Бийлгэн тургуулан график 57 эрх бариулан туулан илэр. Республикатын улахан комонү байлалыг. Суоһу тобогүтэр ахшынныг 60 мол солк, кулун тутарга 100 мол, тэийинг-таһыгга 106 мол, үүхкэ 170 мол субсидионы туһаныабыт. Босхо 600 тонна фураһа, 800 тонна комбикорму ылбыллыт. 2012 сылыахха онгорбут бордодууксуабытыгар биир литэра үүхкэ 63 солк комонү ылан олоробут. Ол үрдүнэн билигнн даганы "комө кыра" дьон айдаарар дьон бааллар. Илэ түмүгэ тэрээһинтэн, бэйэттэн тутулуктаадын ойдүүөххэ. Холобур, биир тэлийик курааннаабыт, биир усулуобуйага олорор, үлэлиир Чакыр, Төһөй нөһиликкэ-рэ үүт яаһыггар былаанна-рын толорон иһэллэр. Дьыл эрдэлэон сайын эмгэ эрдэлэ-та Мэччирэи үгүтэй Төрүөх даганы баар. Онон ынахтан албэх үүтү ыан былааны то-лоорор кыах баар. Востуук-таһыггы тэрийэн сайылыаха тоһо кыалларынан уһуннук олоруохха, мэччирэи туһаныахха. Балаан бийг-тан үүт туттарыллар сыаната 30 солк буолуора.

Чурагчы улууһун дьоно-сэргэтэ! Бырааһынньыты тэрээһиннээхтик, үрдүк таһымга ытан, кыстыгы быһаарар сайылгыты үлэ-э-оттоохунга күүскэ турунуобун, үрүү илгэни үрүлүтүүтэ дыһыардаахтык үлэлиэбин.

Алексей СЛЕПЦОВ.

ДОЙДУБАР СУРУК

Бары билтербит курдук, быһыл сайын, дойдубуттар, хаһан да өтөрүнэн буолбатах, хас биридирбитигиттэн улахан эппиэттэһин, тэрээһини эрийэр, бүтүн Саха норуотун "Манчаары оонньуута", Боотуруускай улуус төрүттэммитэ 375 сылыгар аналлаах ыһыах ытык бырааһынньыга буолаары турар.

Чурапчы аастыгы историята ыраахан - сорохтут үстө өлөн тилибиттэр өлөрү буоллахпыт. Ол көһүү ыар дьылларынгар (1941-1946 с.с.) төһүнүк буолбут эрэл санаалаах, төһөн кэлбэт төһөлөөх, дойдубуттар эргиллбэтэх дьоммут-сэргэбит ситэ олохтох олохторун салдааччылар биһиги эра. Калын да өлөн иһэн өрүһүнүн, быстан иһэн быһыанан, сал сааттан салданан, дьылхонук тургутуутун ааһан, солко суугун хатыһардаах, сыгы-сүөгү баайдаах, үт-сүөгү быһаннаах, алгыстаах Чурапчы сырдык алааһа үүнэн-сайдан иһэри. Сэри, көһүү сылларынгар бары да буолбатарбыт, улаханньык эмсэбэлэбит ая уустара баарбыт.

Ол урут ырытыллыбат, көпсөмүт, бобуулаах этэ. Ол иһин Чурапчы историктын үрүн бөтүннэтэ өссө да ситэ чинчийилэ илик (Чурапчыттан историк учуонайдар суохтар курдук) дьэн этэбин. Биһиги төрөөбүт Чурапчыбыт өрүстөр кирбизилэригэр сытар буолан дуу, сут-кураан үйэлэр тухары сатыылаан кэллэрэ. Уруксу көлүөнэ туруу үлүһит дьонно-сэргэтэ бары айылга ити дьыппан сыһыанан сымнаата сатаан, утулар ууларын да умнан туран, үрүлүйөн-харалыйан, дьоннорун-сэргэлэрин туһугар үлэлээн-хамсаан туруулаһан кэллэхтэрэ.

Биһиги араларбыт (билигин баалара буоллар 90-100 саастаах дьон) хоту көһөрүү кытаанах, ол туох да дьыа-уот суох, кураанах, эһэ-бөрө дойдубуттар-тайаҕа бырааһылан баран (мин дьонум Эдыгээн Натааратыгар киһи-сүөгү суох сиригэр бырааһылыбыттар) эйэлээх сыһыаннаах буоланнар, оролорун-урууларын, дьахтар аймары күүстэрэ-кыахтара баарынан быһыны сатаабыттарын түмүтэр, тобохторо да буоллар, ордон кэллэхтэрэ. Ол тобохтортон бу биһиги аҕыйах да буолларбыт төрөөн хааллахпыт. Мин аҕам-Михайлов Степан Андреевич көһүүтэ бары саҕа "Социализм суола" дьэн колхуоска бэрэсэздэтэллээн олохтот. Ити эрэ инниэ дьыппан иһиттэн бырааттарын атын аймах уолаттарын сэригэ атаартаабыт, барар учаратын күүтэ сырыттарына көһүү айдаана өрө күөдүйтөн тахсыбыт. Аҕам хомуньуус дууһалаах киһи, былаас тугу этэрин толорон, сүүстөн тахса колхуоһун дьонун баһыһынаннар, биһир-биэс тыла суох Хоту аттанар. Чурапчы колхуостарын барытын Хоту көһөрүүтэ кыһарыйбатахтар (41 колхуос барбыт). Тоҕо соробу онно үүрбүтүгэр, соробу хаалларбыттарын, биллэн турар, билигин билэр киһи суох. Арай сэрийэн көпсөзүгүсүтэ буоллаҕа (билигин тыһынаах сылдар көһүүбүт кытгыһыахтара - 70-80 саастаахтар, оччолорго өлөр этилэр, үтүстэрэ онно 1-2-3 саастаах кыра

өрлөр). Сорох колхуостар бэрэсэздэтэллэр баратан аксаастаммыттар да, оччолордоҕу суут-сокуон, бэрэздэк кытаанах буолуо ээ. Кыра хапырыһытаабыт өрө курдук "эй", "эс" дьыппат буолуохтаахтар. Онтон мин аҕам этэр этэ - "Дьонум-сэргэм ханнык да ыраахан, хомолтолоох, үөрүүлээх көмүтөр, уоһа да иһирдин, уута да түстүн хаһан да биһиргэ буолуохтаахпын", - дьон билэтик этэрэ. Оро эрдэхпинэ, дьыппат көһүү алдырхайыт көрбүт дьон дьыппат аанын саппат буолаллара. Ол дьон аҕабыр наар махталлаах калаллара. Көһүү сылларынгар аҕыйах боростуой туруу дьон баара өссө улахан иэдээн тахсыарын, бэйэлэрин кыахтарын таһынан, олохторун, доруобуйаларын толук ууран туран туруулаһыттар, онтон үһэ тойогтор.

Уруксу дьон көпсөмүтүгэр, аҕам баай Байанай курдук бойум илиилээр үһү. Байэтигэр бултаабыт булдууттан кыраны хаалларан, дьонутар-сэргэтигэр, ас бөрүгү сүтэн-көтөн көтөн туһар үһү, оччорго оһох көһүтүгэр ачыктаан бардыа быстан эрэр ыал ийэтэ оһох таһыгар кэлэрэ үһү. Онно санаалара түспүт дьонно бөтүх аҕа сатаан, санааларын көһүөрдүгэр:

- Дьэ, ас-үөл буолунай, байаам бөрү буолла, дьин-дир булдуун түһүтөн үлэһиннэтэр көрүөхкө-истиккэ астыҥа, дьаһахтылаллар. Оччотоҕу дьон-сэргэ аҕабыр эрэ таптаан-махтанан, Байаам дьэн кэрэ ааты бөлөхтэбэттэрэ, билэтин биһаах оролоругар-сизгэтигэр, хос сизгэтигэр кэрэ көпсөн буолан сүрэхпитин-быарбытын угутуур, араҥаччылыр, арыаллыр. Бэйэтин харыстаммакка элбэҕи бултуура-алтыыра да, дьонтон ордон аһаабакка, барытын бастаан дьонно үлэлэрэ эбитэ үһү. Дьонун-сэргэтин кытта тэн дьыллаланан, өлүүнү-сүтүүнү көрсүбүтүгэр-өрлөрүн, чутас аймахтарын ол дойдута сүтэрибэттэрэ. Олох, дьон иһин туруулаһы кытаанахтыгын, бэйэтин кыһар эр киһи-аҕыт көлөн сэмнэтэ-сылбата быстан, таба сыарҕатыгар нөһүөлэ тайаһа сылдар буола буорайбыт, ийэбит сүүрбөччөлээх эрэ элэр дьахтар дьыа иһиттэр оттон-мастан тардыһан сылдар буолбут. Чэ, ол да буоллар, Чурапчы хааннарын ыһыктыбатахтар. Айылга дьэн күүстээх, барытын көрөр курдук, дьон махталатаптаһа бэрлэлэн, ийэбит итиччэ үлүгүт көһүтүгэр эрдэ бу дойдуттан барытын да иһин, элбэх тулаайах ороайыт көмүтүгэр дьон-сэргэ буолан сылдарбыт. Аҕабыт ити сэри, көһүү сылларынгар ылбыт Сталин төбөлөөх мэтээлин, ханнык да наҕараадаларынан сыаналыыр, астынар этэ. Дойдуларыгар сэри кэнни-нэҕи сыллар сыа-арыы аллыбатах дьыллара-күннэрэ этилэр да, ийэлээх аҕам олус сүрэхтээх үлүһит дьон буолан, элбэх өлөрүн, тулаайах бырааттарын, балыстарын иитиллэрин таһынан, дьонноругар-сэргэлэригэр туох кыахтара баарынан наар көмөлөһө сатыылларын өйдүүбүн. Тугу бултаабытын ыһыттар, дьонутар хара бу дойдуттан барыар дьэри үлэлээн, түнэтэн

олорбута. Дьонно-сэргэ эйэс-сайаһа, маһы ыалдыкка-хонһоҕо аһаһа, сылдарыт ыалдыгы чөйдөһкө таһаарбат сайламылэтигэр. Идэһ өлөрүүтэ буолла да, таһара ыалларбытынан, уонча өрө астаах үлэлээх толору биэдэрэлэри сүүрүүн таһарбытын өйдүүбүн. Ыалдыкка-хонһоҕо үчүгэй ас-сыалаах эт, ыһаарыламыт аранас, бөдөн собо умуһаха хаһаанылар, дьоннорун-сэргэлэрин баар-суох амтанныах астарынан күндүлүүллэрэ. Бүтэһик астарын ыалларын кытта үлэстэллэрэ. Аҕам ол курдук дьон иһиттэр олус эппиэттэстэх, туох эрэ истээх курдуга.

Кырдык даһын, оччолорго дьон иһин маһы да иһилик Сэбиэтин депутатынан иһи илиилэринэн талаалара. Ол туһуламыт соруутун киһи хас күн аайы чистээхтик толорбут дьыппах норуот депутата эбит. Кини "баайым-өрлөрүм" дьирэ. Мин төрөһүтүгэр баайы, харчыны буолбакка, дьонно-сэргэ эйэс, үтө, аһыһаас сыһыаны өрө туталлара. Олбу карьера, улахан тойон-хотун буолун, байын дьэн этэр-үөрэтэр өйдөрүт да суоҕа. Сымыйаны, албыны-көлдүүнү сөбүлэбэттэрэ, киһи хара үлэтинэн эрэ тахсыахтаах дьэн билэ эрэллээхтэрэ. Ону мин эмиз билэтик итэрийэбин. Кинилэр итиччик тыһынаах холбурдарыгар, тыһынарыгар иһилик, мин билгэ төрөөбүтүгэр (тулаайах буолан, хас биридирбит тус-туса сылдан, киһи -хара буолбут дьон) аны билэтин сэмнээр дьон тэһиһин да олордолор, үлэлээн-хамсаан наар дьонно эрэ көмөлөһөр санаалаах сылдарынан билэтиги көрөбүн, астына саныыбын. Бу Орто дойдута саамай күндүтүн-күндү, үрдүктүн-үрдүк, киһи дьонугар-сэргэтигэр туох эрэ көмөлөөх буолуута дуу дьин саныыбын. Харчы-баай буолбатах. Киһи араас буоллаҕа, дьонно көмөлөһө үөрүйэҕэ суох, туту булбуттарын аныларыгар баттыр кыахтаах дьон, мин аҕам аах курдук дьонно үйэ-саас хаһан да өйдүөхтэрэ суоҕа. Байан өлөн, харчыларын ханна да тыһаллара суох буолан ыһкайданаллар", - дьыллар.

Мин, холбур, биһиргэ төрөөбүтүгэр -эдьийдэрэ үйэ тухары үлэлээн кэллим буолан баран эргэ хуруһука дьыра олохтот, эргэ "Нива" маһыһылаахпыт, быларгы кыра даачалаахпыт. Ол курдук, киһиэхэ баай дьэн оролорун, дьонун-сэргэ эһиннэ олохтута буоллаҕа дьин. Тоһо да өрө сылдан төрөөбүт дойдубуттан барыһыт иһин, төрөөбүт да буруйбуттар, төрөөбүт төрүт буорбуттар мүлчүрүйбөт истэ-экпийин өйдүүбүт. Мин аҕам курдук дойдум куһаҥан да, үчүгэй да көмүтэр биһиргэ буолуохтун баҕарабын.

Аҕыйах сыллаарыта саха норуотун Ил Дархаһынан бэйэбит уолбут, эмиз элбэх оролоох ыал өрө, тулаайах аһардаах улааппыт киһи Егор Афанасьевич Борисов буолбута. Бу Чурапчы хааннаахтарга олус эппиэттэстэх, уратылаах сыллар. Бу улахан таһаҕаһы Егор Афанасьевич сөбүтүн сүгүө су-

охтаах. Хас биридир чурапчыбын дьэр киһи, бэйэ бодобутун тардыһан, тыһыныһун көрүнэн, дьонно кытта дьонуннаахтык көпсөтөн, олус үөрөһүт аһары баран хаалбакка (кыраҕа да наһаа үөрүннээн, ардыгар омуһнаах да соҕус дьоммут) испитигэр тутан, дьыппанник, култуурунайдык, сахалыы сылдыһахтаахпыт, хаһан да "чурапчыбын" дьэн наһаа өтөйбөккө сэмэйдик сылдыһаһын. Улахан үлэҕэ сылдар уолбуттар мунҥ саатар итинэн көмөлөһүөххөйин. Бары сэрийэбит да билэбит да улахан үлэҕэ тахсыбыт кэтиблгэ-манабылга сылдыһарын, хас сыһыарын-таһарын кыраҕы харахтарынан кэтиһиллэрин, ону таһынан дойдутун дьонун-биһигини эмиз көрөллөрүн-истэллэрин сэрийэһэх кэриһнээхпит. Барыһылар норуоттут, дойдубут туһугар чэпчэкитэ суох сүтэхтэр сүктэриллибитин өйдүүр иһи-бит.

Бу муус устар 12 күнүгэр "Триумф" спорт комплексыгар юмтэн да ыһырыыта суох, сүрэх баһыһынан сизгэтигэр, биһиги аймах үтүспүт сырытта. Бары да өйдүүр буоллахпыт дьин, бу төрөһин барыһыттан түмсүүлээх, көхтөөх буоларбытын эрийэри. Ити күн 5364804 солк киирдэ. Харчы наада тыһан баран, мин санаабыр, билэтин да урукку биһиги араларбыт көлүөнэтин дьонун курдук, үтө санаалаах дьон баара сүргэбин наһаа көтөхтө. Өссө биһир олус астыһыт түгэһи-биһиги аҕабыт сэмэи киһи буолан, аата оннук ааттаммакка, дьыа, дэриһинэ эрэ иһинэн дьон махталын ылан сылдыһыт, убаастаһан олохтот эрэ буоллаҕына, бу киһиэ дьонно үтүгүн эрэ онорго, дьон туһугар олохтот мин аҕам үтүөкэннээх аата (аҕыйах сыһыан сүүс сааһын туолуохтаах) "Триумф" курдук киһи уораҕайта дуораһыда. Ол курдук, "СВ-98" тутар төрүтүгэр генеральнай дириэктэринэн, сана үлэлээн-хамсаан эрэр, ыһыахтыыр стадионмутун туту сылдар, аҕабыт тыһынааһа наһаа маанылаабыт сизэ Дмитрий Николаевич Поиссеев 1000000 солк биһэрэн онноор биһигини, аймахтарын, долгута. Аҕабыт үтүөкэннэх олохун кэрэ кэрэһинэ буолан, үйэ-саас сүрэхпитин үөрдүө турдаҕа. Онтон биһиги аҕа ууһун аҕабыт аатыттан үс биһиһилээх кыргыттар дьыа кэргэттэрэ, ону кытта бырааттар кыттыһан, урһа 100000 солк утан, дьоммут-сэргэбит маһыһыт ыһытарын тыһыны иһиттибит. Көр эрэ, хаһан да ыһарынааһа биһэрэбин ордоробун, ыалды сылдар этим, ыһыһым хаһа эрэ көтөн хаалла ээ.

Дойдум дьонно, чурапчылар, дьоммуттар-сэргэбитигэр көмөлөөх буолуобун, өбүгэлэрбит үтэстэрин көһимэһин. Наһаа көрү-нары батыһа, ханнык да кыра-хара үлэни сир-бөккө-талбакка үлэлээн, үлэһэн эрэ киһи-хара буоларбытын өйдүүр иһи-бит.

Бу иһэр үбүлүөйдээх ыһыахпыттын сахалыы, дьонунук ыһыаһын. Дьоллоох буолун!

Үтө санаанан эрэ аһыһыһан-сорохторго балтылар, сорохторго эдьийдэр ДАРХАНА.

Истинник санаан

МАХТАЛЫН ЭТЭБИН

Үөһүм таастаан, онтум иһигэрэн өлө сыһаммын, Чурапчы хирургическай отделениеттар эмгэмэһитин. Василь Андреевич Гоголев операциялаан, иһиктээн олоххо эргиппит үтүөтүн үйөм-сааһым тухары умнуом суоҕа. Мин эрэ буолуо дуо, Василь Андреевич өлүүтүн быһыабыт дьонно бука бары махталбыт сиртэн халыһаҥна дьэри улахан.

Хирургия сайдыыта, Ирдэһилэ үрдүкү турар. Онно тэһнэ такайан, Үлэҕэ үрдүк эппиэттээх Үлэһит коллективкын Сатааллаахтык салайар Дьобургуттан үөрэбин.

Эмчиккэ ологу туруулаһар Дьыһнээх иһэ буоллаҕа. Ону хайдах толоруу Олох уустук боппууоһа. Киһи кырдыар сааһыгар Ологу атыннык көрөр буолар. Иһиктээн олоххо эргийбит

чорчуҕун

Кустуктаан сандаардан Мин кыайан эппэппин. Махтал истинк тыһыларын Тыздэр тыһылы бэрт татым. Оттон эн олоххо талбит суолун Ыраас күннээх, үрдүк, киди. Кир туһунуҥ букуллар

Бутуурдаат да кэмэ Модун санаа, чараас дууһа Септөөҕү таба тайаһыа, Ыларыһы ыһаан быраһыа, Талааһына тарбахтааҕа-Бу дьыһнээх хирург уол! Махталым миһэ соҕотох

буолбатах.

Сүһүһүн олоххо эргиппит Ыларыһа аатырбыт

дьонгуттан

Хаар манан баттаһаах эбээ, мин,

Сүһүһүр бокутан, Тебөһүн төһөһөтөн

Бокулун уураммын махталбын этэбин!

Алгыһын аһыһыт! Эн барар сурахтык эмикэ истэммит

Оҕолуу сайыһа хаалабыт. Үлэ үлэр үөһүгэр Элбэх уопут мунньунан, Доруобуйа харыстабылын улууска

Иһиккитин, өрө тарда Калы дьэн кэһнээхпит!

Любовь Давидовна СИВЦЕВА, доруобуйа харыстабылын ветерана. Сылан.

ЭЗЭРДЭЛИИБИТ!

Күндү балтыбытын, Хатылы нэһилигээр оло-
рор улахан дыз кэргэн тапталлаах ийэтин, Дал-
бар хотунун Татьяна Петровна НОВОГОРО-
ДОВНЫ олобун орто амурданынан, арааидөөх
күнтүнэн ураансайды уруй, сахалы айхал этэ-
бит.

Барбаробит чэгиэн дарыбууяны, куруук бу
курдук үөрэ-көтө сырыт. Сайаас санаан сап-
пайырбатын, үтүө санаан үксэтин. Сылас
дыан, миннигээс аһын, сибэки арааһынан симэ-
мит тэлгээн аймак билэ дынтун ытыра, уеуя
турдун.

Эбэрдани кытта Хабаровскайтан,
Чурапчытан эдьийдэрин Мариялар дыз
кэрэстэһэ.

БИЛДЭРИИЛӨР

ОБЪЯВЛЕНИЯ

2002 сыллаахха ланар
аһуулуубут, үчүтэй ту-
руктаах УАЗ-лока аты-
лар Сыланта чопчэи.

Тел: 25-505, 8-962-732-
74-32, 8-914-233-73-50.

Оролоох тыһаас аты-
лар Василий Николаевич
Александров аатыгар ба-
ридибит пааспар
сүлүгүнэн дынгэ суогуна
арыстар.

Күндү кэргэним, арабыт, эһэбит, Хоту көһөрүлүү
кыттылааһа, үлэ ветерана, Чурапчы нэһилигээн олох-
тоор

ПАВЛОВ Иван Яковлевич
бу дыл ыам ыйын 21 күнүгөр уһун ыраахын ыарыыттан
олохтон туораабытын аймактарыгар, биһир дьонутар
иһиттэрэбит.

Кэргэн, оҕолоро, сениннэ, хос сениннэ.

Сылант нэһилигээн олохтоор
СИВЦЕВ Виталий Александрович
олохтон туораабытынан адыһыттар Лобов, Дани-
ловна Сивцева, кини чутас дьонутар дьирэг кутурд-
мытын тиздэбит.

Чурапчытан Оконешниовтар, Макаровтар,
Уе-Алдантан Буриковтар.

Хоту көһөрүлүү кыттылааһа, педагогическай үлэ
ветерана, Чурапчы нэһилигээн олохтоор

ГУЛЯЕВА Татьяна Васильевна
олохтон туораабытынан

Кутурданын тиздэллэр:
Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Дьоккуускай куоракка баар «Чурап-
чы» нэһилигээн түөһүтэ.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Гуляева Татьяна Васильевна олохтон туораабыты-
нан уолутар, Чурапчы улуунун депутаттарын Мун-
наһын председателиэр Василий Васильевич Гуляева,
кэни дыз кэргэнитэр Хатылы нэһилигээн дыһалтата,
ветераннары Сибэти.

Убаастабыллаах Чурапчы улуунун олохтоохторо!

Балык ыама буола турарынан сибэстээн илэмэ-
ри, тохотун! Ыам ыйын 15-тэн бэс ыйын 15 дьэри ил-
эмэн, мунханан балыктыыр бобулар.

Ыам ыйын 15-тэн хомуллубатах илэмэр, быды-
лаахтар, хаһаайттар мээрэр тардылалларын сэрэтэбит.

Согласно ст. 37 Приказа №347 от 26 ноября 2008 г.
ФЕДЕРАЛЬНОГО АГЕНТСТВА ПО РЫБОЛОВСТВУ
ОБ УТВЕРЖДЕНИИ ПРАВИЛ РЫБОЛОВСТВА ДЛЯ
ВОСТОЧНО- СИБИРСКОГО РЫБОХОЗЯЙСТВЕН-
НОГО БАССЕЙНА" (Зарегистрировано в Минюсте РФ
24.12.2008 N 12958).

Запрещается использование сетных орудий лова в
периоды нереста весеннее-летних и осеннее-зимних
нерестующих рыб в Чуратчинском улусе с 15 мая по 15 ию-
ня и с 20 сентября по 20 октября.

При нарушении Приказа № 347 ст.37 будут привле-
чены к административной ответственности по ст.8.37 ч.2
КоАП РФ.

Статья 8.37. Нарушение правил пользования объек-
тами животного мира и правил добычи (вылова) водных
биологических ресурсов и иных правил, регламентирую-

щих осуществление промышленного рыболовства, при-
брежного рыболовства и других видов рыболовства

(в ред. Федеральных законов от 06.12.2007 N 333-ФЗ,
от 03.12.2008 N 250-ФЗ)

2. Нарушение правил добычи (вылова) водных биоло-
гических ресурсов и иных правил, регламентирующих
осуществление промышленного рыболовства, приобре-
ного рыболовства и других видов рыболовства

(в ред. Федеральных законов от 03.12.2008 N 250-ФЗ)
влечет наложение административного штрафа на граж-
дан в размере от одной тысячи до двух тысяч рублей с
конфискацией судна и других орудий добычи (вылова)
водных биологических ресурсов или без таковой; на
должностных лиц - от десяти тысяч до пятнадцати тысяч
рублей с конфискацией судна и других орудий добычи
(вылова) водных биологических ресурсов или без тако-
вой; на юридических лиц - от ста тысяч до двухсот тысяч
рублей с конфискацией судна и других орудий добычи
(вылова) водных биологических ресурсов или без таковой.

(в ред. Федеральных законов от 03.12.2006 N 182-ФЗ,
от 22.06.2007 N 116-ФЗ, от 03.12.2008 N 250-ФЗ)

М.П. ДОГОРДУРОВ.

Чурапчытаары айылда харыстабыл
инспекциятын начальнига.

Кэриэстэбил

ҮТҮӨ ӨЙДӨБҮЛ БУОЛАН ХААЛЫА

Тапталлаах көргөнүм, ийэбит, эбэбит,
хос эбэбит, балтым, адыһыбит, Чурапчы
нэһилигээн олохтоор, үлэ ветерана Людмила
Гавриловна Седлашова (Панова) ы-
раахын ыарыыттан бейити кэксэбиттэн, бу
Орто дойдуттан барыта бу дыл ыам ыйын
24 күнүгөр помону 1 сыла буолар.

Бейити ийэбит 1943 сыллаахха ыам ыйы-
н 23 күнүгөр Мого-Хангаас Бүтэйдэх
нэһилигээн Мотрена, Гаврил Исаковтар
дыз кэргэнитэр 4-с ордон күн сырыт көрүтэ.
Ор санаа төрөөбүт дойдуттар Бүтэйдэх
нэһилигээн ааста. Бүтэйдэх оокуулатын
8-с кылаасын бүтөрөн, Дьоккуускайа теле-
графист идиэтир үөрэнэн бүтөрбөт. Нэчү
сылыар агроном-помонд идиэтир үөрө-
мөтө 1965 с. Чурапчытаары райпрофком-
бината инстинпациянан кэлэн үлэтин
сарлаабыта 1986 с. Чурапчы нэһилигээн
олохтоор, адыһытар Афанасий Афанась-

евич көргөн тахсан, 46 сыл нэр-баачы
ыл буолан олобуттара. 3 уол, 3 кыыс
оромокуттара.

1975-76 сс албах оролоох ийэ буолан, 1-
кы-2-с степеннэх "Ийэ көтөһүк" нагара-
далаабыта.

1978 с. 5048 нүмэрдэх "Чурапчытаары
сбербанка последипломная инспекциянан,
бухалтериянан, кылабынай бухалтериянан
таһаарылаахтык бэрэбилэстэ; үлэтин
олорбута. Онтон салты 1984 сылаахтан
онно аһаар кэксэриэн үтүө сүбэстээх
пенсияга тахсан да баран, үлэтин-халкы
сыллабыта бэрэбилэстэри тураран,
ыл ороһотон, аны сиктэрин жаран,
сүлүгүн-аһын өсө элбэтэ, ороһотун ула-
атыһаран, барыһытар күөс-хон, сүбэ-
ама буолу олорбута.

Күндү ийэбит бу Орто дойдута төрөн-
үсөөн, үлэтин-хамсан, ыл буолан, оро-

уруу төрөн, ылты да
буолар хаһыар буолар
чарыхай олоһу олорон
ааста. Кини эһит мууду-
рай тыллара, иһит-
үөрөһүт үөрөт, үтүө
майыта, дьонно-сөргө
эһирэ сыһына, сырыт,
ыраас дууһата, билиэх
таппала ойбугутар
сүрэхинитэр үбөт-
үбүт үтүө ойбугул бу-
лан хаалыа.

Кутурданын кэксэбиттэр күөс-хон
ойбугул буолуот барыаһытарбытар, ил-
леларытар, үлөһөннөхтөрүтэр, илэ ил-
леларытар дьирэг махталынан илордубит.
Эһит олохтутар маһын күн сылааһынан,
дорубой, чол буолу.

Кэргэн, оҕолоро, кыһыттар, күтүөттэр,
сениннэ, хос сениннэ Мого-Хангаас
Бүтэйдэхтэн биһир төрөөбүттэ.

МАХТАНАБЫТ

Мин 2006 сыттан араас профилакторийдарга сыл-
пынан кэлэим Ол курдук, "Бос Чагда", "Абырал",
"Хоту", Таатта Туора Кулун профилакторийлар
амтанытим, сыһыаммытым. Онтон бу сым муус уе-
тар ыйыгар Москва куорат "Бос Чагда" профилакто-
рийыгар 23 хоһук сыһыанан кэлэим.

Барыаһыт инниннэри күн Правительствэ дьэти-
гэр муһаахтыабыт. Бүлүүтөн, Дьоккуускайтан ба-
рыта 11 этибит. Ийэи эгэртэн мин сөрөтүлүм.

Дьоккуускайтан Москвага көтөн тийбипитин
кэни "Бос Чагда" автобуна кэлэн ыла. Профилакто-
рийга 4 чааска тийбипит. Үлэһиттэр эйэстэп, ки-
малынан көрсүбүттэр. Төлөрү хаа чыыһылаах хо-
стоох, дэлэй астаах.

Адыһах хонон баран, бейити Максим Аммосов
укуорар баран сүтүрүөн кэлбипит. Кини чутаһыгар
таһара дьэтин курдук элбэх чүмэчылээх дьэни
көрдүбүт. Онтон атыгар баар кыра дьэр эбэстэ-
тибит. Маһа босхо тийэ-таһа сырыттылар. Оттон
ким Москвага күлүһүдүн барлаах таһыта айаһын
карчытын төлөөн сыдыар.

Бу араас профилакторийдарга сыһыанарбар пу-
теһа булан биһирт үлэһиттэргэ Лиля Анастасовна
Гоголева, Мария Петровна Матвеева, Мотрена
Николаевна Матвеева бары махтал тыһылар этэ-
би. Үлэһит үрдүк таһаарылаах буолду, дьон мах-
талын ыла турду. Кырдьар сааспар Москва куораты
көрөн, дьаллонан кэлэим.

Агафья Егоровна СТЕПАНОВА, үлэ, тыл ветерана.

Болтоҕо нэһилигээн олохтоор

ГУЛЯЕВ Михаил Николаевич

олохтон туораабытынан кутурданын тиздэллэр:
Гуляев Михаил Николаевич олохтон туораабы-
тынан биһир төрөөбүттэригэр, чутас дьонутар Бол-
тоҕо нэһилигээн дыһалтата.

Гуляев Михаил Николаевич олохтон туораабы-
тынан Мотрена Николаевна Васильева, Пронца,
Алеша, Сахалы, биһир төрөөбүттэригэр Захарова,
Барашкова, Алексеева, Дычкова.

Гуляев Михаил Николаевич олохтон туораабы-
тынан биһир төрөөбүттэригэр, аймактарыгар Бол-
тоҕо, Хатылы оокуулатыгар биһир үөрэмэттэ.

Күндү убайдар Гуляев Михаил Николаевич
олохтон туораабытынан таһаарыстарыгар Алексей-
с, балтыгар Мотрена Николаевна Сидихтар.

Хоттоҕо нэһилигэнтэн төрүттэх Чурапчы нэһилигээн
олохтоор, милиция ветерана

КАРДАНЕВСКАЯ Петр Васильевич
хоһолтоохтук олохтон туораабытынан ийэтигэр, атыгар
кэргэнитэр, ороһоттар, сениннэ, кийэһиттэригэр уонна бары
биһир төрөөбүттэригэр дьирэг кутурданын тиздэбит.

И.Е. Федосеев-Доос аатынан Дьирэг орто
агроокуулатын салаатата, коллектив.

Быраһыт, убайыт, арабыт, эһэбит, Алар нэһилигээн
олохтоор

ГОГОЛЕВ Иван Ильич
ыраахын ыарыыттан күн сиртэн барытын бары биһир дьон-
кутар иһитинэрэбит.

Гоголеват, оҕолоро, сениннэ.

Кутурданын тиздэллэр:

Алар нэһилигэнтэн төрүттэх Дьоккуускай куорат
олохтоор, уус-уран самоделность астыһынай кытты-
лаар, "Чыппаратаары" эр дьон народнай хорун эр сыһына
ыллыһыт Гоголев Иван Ильич олохтон туораабытынан көргөн-
нөтөр Ульяна Павловна, уолаттарыгар, кийэһиттэригэр, сени-
ннэригэр, убайыгар Федот Ильич, бырааттарыгар Руслан Фе-
дорович, Иван Федорович, Илья Федорович, бары ай-
мактарыгар Чыппаратаары эр дьон народнай хорун, "Бирин",
Сылаһыт кинни коллективтэ.

Гоголев Иван Ильич олохтон туораабытынан көргөн-
нөтөр Ульяна Павловна, ороһоттар, сениннэригэр, айахтарыгар
Алар 8 кылаастаах оокуулатын 1971с бүтэриг таһаарыста-
ра.

Чурапчытан төрүттэх Дьоккуускай куорат олохтоор, СР
физическай култууратын туйгуна, мас тардыһаһытар спорт
маастара

АЛЕКСЕЕВ Степан Степанович

олохтон туораабытынан кутурданын тиздэллэр:
Чурапчы улуунун Бочуоттаах полечителэ, СР бэйэри
спордун вице-президе, Чурапчы улуунун мас тардыһаһы
федерациятын председателэ Алексеев Степан Степанович
олохтон туораабытынан көргөн-нөтөр, ороһоттар, сениннэригэр,
биһир төрөөбүттэригэр, аймактарыгар Чурапчы нэһилигээн
дыһалтата.

Күндү үлэһэннэхтэрэ, биһир улаһыт, үөрөмөт таһа-
рыстар, Чурапчы улуунун мас тардыһаһытар биһир бастык
спорт маастара, 1993 с. "Манчаары ооннуулары" 2 төгүлээх
абсолюттуй чэмпии, республикатаары турфирдар 6 төгүлээх
чэмпиинара, Россия хотуу тугууу спорт маастара, мийо-
гоборьба "Мистер Норд" хаһаайына, СР физическай култуу-
ратын туйгуна Алексеев Степан Степанович олохтон туораа-
бытынан ийэтигэр Варвара Прикопеевна, биһир төрөөбүт-
тигэр, көргөн-нөтөр, ороһоттар, сениннэригэр Чурапчы орто ооку-
латын 1980 с. биһир бүтэриг таһаарыста.

Испания салгыт күтүөттэргэ Алексеев Степан Степанович
олохтон туораабытынан көргөн-нөтөр Лобов, Борисовна,
ооһоттар, сениннэригэр, ийэтигэр, биһир төрөөбүттэригэр
М.Р., Б.К. Белокобскайдар, Лазаревтар, Белолобскайдар,
Слепихтар.

Редактор - директор - А.А. ЗАХАРОВ.
Эксперт-секретарь, суруу-отдела - Е.Г. МАКАРИНСКАЯ.
Доруубула харыстабыла, культура отдела, литературной сотрудник -
Н.Н. ПУХОВА.
Быраап отдела - О.В. ТРОФИМОВА.
Экономика, спорт, тыа хаһаайыстыбын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Бичег, үөрэтири отдела - Н.Д. БУРЦЕВА.
Корректор - В.Н. ПЕТРОВА.
Верстальщик - Л.К. ПОПОВА.
Бачэптэччи - С.А. ПАВЛОВ.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствэ, Чурапчы улуунун "Сага олох"
редакционнай-издательскай холбоһук автономной учреждение. Российской
Федерация Роскомнадзор СР управленийтар 2012 с.кулун гутар 15 күнүгөр
регистрацияламыт нүмэрэ - ПИ №14-0238.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл,
Карл Маркс уул., 26 "а". Телефоннарбыт:
редактор - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358.
E-mail: saqaloh@mail.ru

Бачэпкэ сакаас:
№ 76-77 (10696-10697)
Тираж 2137.
Хайыт сыката: 10 солк.

Сага олох

Автор сурутар илэр санаа
редакция позициялар илэр ап
түһүр буолбатах. Сурууа
ыйылар чыаһылар
кыдылаахтарыгар илгичини
аһар түс бэйэ сүтэр.

